

**မြန်မာအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အား ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်
ချက်ချင်းအကောင်အထည်ဖော်နိုင်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်လေးရပ်**

၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်

အနှစ်ချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု (National Human Rights Institution - NHRI) ဖြစ်သော မြန်မာအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (MNHRC) သည် မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းတွင်ဆက်တိုက် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ကျူးလွန်မှုများကို အကာကွယ်ပေးဖို့ရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ပေးဖို့ရန်အတွက် ယခုထက်ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်ဖို့ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကော်မရှင်မှ ယင်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျကျနှင့် ထိထိရောက်ရောက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံတကာ NHRI စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဥပဒေပြုရေးလမ်းကြောင်းနှင့် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် အားပေးမြှင့်တင်ပေးဖို့ရန် လိုအပ်ပါသည်။ လိုအပ်သည့် ဥပဒေနှင့် စနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှာလည်း အဆန်းတကြယ် မဟုတ်ပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများ နိုင်ငံတကာမဟာမိတ်အဖွဲ့ (the Global Alliance of National Human Rights Institutions - GANHRI) မှ ကော်မရှင်အား အသိမှတ်ပြုနိုင်ရေးအတွက် စစ်ဆေးသုံးသပ်ရာတွင် လိုအပ်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အကြံပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် MNHRC မှ ကိုယ်တိုင်လေ့လာသုံးသပ်ချက်ပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ထိုအကြံပြုချက်များထဲမှ အများအပြားကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ကြောင်း ထပ်လောင်းသုံးသပ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိတွင် MNHRCကို အများပြည်သူမှ ယုံကြည်အားထားမှုနည်းလျက်ရှိသည့် အနေအထားတွင် ရှိနေပြီး ကော်မရှင်အဖွဲ့အဝင်ဦးရေ အနည်းဆုံး အနေအထားဖြင့် (အဖွဲ့အဝင် ၁၅ ဦး ခန့်အရံရာတွင် လက်ရှိတွင် ၇ ဦးသာရှိ) လုပ်ကိုင်ရလျက်ရှိပါသည်။¹ အဓိကအကျဆုံးအားနည်းချက်မှာ သီးခြားလွတ်လပ်မှုမရှိခြင်းဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့အဝင်များ ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကြောင့် ဖြစ်ပြီး ထိုကဲ့သို့ ခန့်အပ်ရာတွင်လည်း ကျားမဦးရေညီမျှမှု နှင့် မတူကွဲပြားသော ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့်ဘဝနောက်ခံများလည်း မရှိပေ။ ထို့အပြင် ကော်မရှင်အား ဥပဒေအရအကာအကွယ် ပေးထားမှုမှာလည်း အားနည်းလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေအရ ကော်မရှင်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်မှ ထိုဥပဒေအရအပ်နှံထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုပုံစံများသည် ကော်မရှင်၏ ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်မှုကို အကန့်အသတ်များ ဖြစ်စေပါသည်။

ယခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် ထိုစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို ကျော်လွှားဖို့ရန်အတွက် MNHRC သည် ၂၀၁၄ ဥပဒေ၏ ပြင်ဆင်ချက်များကို အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။^၂ ဥပဒေအားပြင်ဆင်ရန်နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ သည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ မတူကွဲပြားမှုကို ထင်ဟပ်စေရန် ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အသစ်များခန့်အပ်ဖို့ရန် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှလည်း တောင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။^၃ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးပူးပေါင်းကော်မတီ ဖွဲ့စည်းလိုက်ခြင်းသည် ကော်မရှင်၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့အတွက် ဥပဒေပိုင်းနှင့် စနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ရန်အတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ဖွင့်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ (အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် မြန်မာဘာသာဖြင့်ရနိုင်သည်)တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင် (ICJ) အဖွဲ့သည် NHRI များ၏စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝန်းလုံးရှိ လူသားအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ဖို့ရန် မြန်မာအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီမှ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို မီးမောင်းထိုးတင်ပြထားပါသည်။

(၁) ပြည်ထောင်စုသမ္မတနှင့် စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့သည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်နိုင်ဖို့ရန် နှင့် မြန်မာ့လူဦးရေ၏ မတူကွဲပြားမှု (လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဒေသ၊ ကျားမနှင့် လိင်တိမ်းညွတ်မှု အမှတ်သညာများ အပါအဝင်) အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များမှ ထင်ဟပ်နိုင်ဖို့ရန်အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ကော်မရှင် အဖွဲ့အဝင်များကို ရွေးချယ်ခန့်အပ် သင့်ပါသည်။

(၂) ကော်မရှင် အဖွဲ့အဝင်များသည် ယင်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဖြန့်ကျက်ပြီးကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုဖို့ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းတွင် အဆိုးဝါးဆုံးသော ချိုးဖောက်မှုများ (နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့် ကျူးလွန်မှုများ နှင့် တရားရုံးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးအမှု အချို့တို့အပါအဝင်) ကိုဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရှေ့တိုးဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ လည်းပါဝင်ပါသည်။

(၃) MNHRC ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် သီးခြားလွတ်လပ်မှုတို့ကို မြှင့်တင်ပြီး ကော်မရှင်အဖွဲ့အစည်းများ ရွေးချယ်ခန့်အပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ် ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေမည့် အချက်များကို ဥပဒေထဲတွင်ထည့်သွင်း ပြဌာန်းနိုင်ဖို့ရန် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) လွှမ်းမိုးသည့် လွှတ်တော်သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။

(၄) ကော်မရှင်၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို ရာသက်ပန် အကာအကွယ်ပေးနိုင်ဖို့ရန်နှင့် မည်သည့်အစိုးရ တက်လာသည်ဖြစ်စေ ယင်းအဆင့်အတန်းကို တဖတ်သတ်ပြင်ဆင်၍မရစေရန် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေး ပူးပေါင်းကော်မတီသည် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးလုပ်ငန်း၏ တစိတ်တဒေသအနေဖြင့် MNHRC အား အခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်း ဖွဲ့စည်းနိုင်ဖို့ရန် အတွက်လိုအပ်သည့် ပြင်ဆင်ချက်များကို အဆိုပြုသင့်ပါသည်။

အဆိုပါအကြံပြုချက်များ၏ အချက်တိုင်းသည် ချက်ချင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။ ကော်မရှင်၏ အစည်းအဝေးအထမြောက်ဖို့ရန် အနည်းဆုံးလိုအပ်သည့် ဦးရေရှိအောင် ဆောင်ရွက်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမှ တာဝန်ရှိသည့်အလျောက် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအားတိုးမြှင့်ခန့်အပ်ဖို့ရန်အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာနှင့် မတူကွဲပြားမှုများကိုထင်ဟပ်နိုင်မည့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အသစ်များကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ဖို့ရန် ဦးစားပေးပြီး ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ နှင့် အခြေခံဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး တို့ကို တပြိုင်နက်တည်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ကော်မရှင်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးသည် ကော်မရှင်၏ ထိရောက်မှုရှိရေးအတွက် လက်ရှိဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အတားအဆီးများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးသည် ယင်း၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုအား အကာအကွယ်ပေးထားမှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေပါသည်။

နောက်ခံအကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ လူသားအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားပြီး အကာကွယ်ပေးဖို့ရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရတာဝန်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုအပိုင်းတွင် အစိုးရယန္တရား၏စွမ်းဆောင်ရည်သည် အစဉ်တစိုက်အားနည်းလျက်ရှိပါသည်။⁴ တရားရေးမဏ္ဍိုင်၏တာဝန်ရှိသူများဖြစ်သည့် အထူးသဖြင့် ရဲ၊ တရားရေးအရာရှိများ နှင့် တရားသူကြီးများသည် သီးခြားလွတ်လပ်မှုမရှိဘဲ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ရှိသူများ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတော်နှင့်မသက်ဆိုင်သူများမှ ကျူးလွန်မှုများကို အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နှင့် တရားမျှတမှုရှိအောင် ဆောင်ရွက်ဖို့ရန် ဆန္ဒမရှိသလို စွမ်းဆောင်ရည်လည်းမရှိကြပေ။⁵ ယင်းအခြေအနေမျိုးကို နိုင်ငံရေးအရအကဲဆတ်သည့် အမှုများ (အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များမှ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့် အမှုများအပါအဝင် ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့် လုပ်ရပ်များဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်ဟူ၍ စွပ်စွဲမှုများ) တွင် ထင်ရှားစွာတွေ့နိုင်ပါသည်။⁶ မြန်မာ့တပ်မတော်သည် နိုင်ငံအတွင်းတွင် အာဏာအရှိဆုံး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်လျက်ရှိနေပြီး ဒီချုပ်ပါတီမှဦးဆောင်သည့် အရပ်သားအစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုပြင်ပတွင် ရောက်ရှိလျက်ရှိပါသည်။⁷ ထိုကဲ့သို့အနေအထားတွင် MNHRC သည် လုပ်ငန်း တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

MNHRC ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဥပဒေအရအာဏာတည်သော သမ္မတရုံးအမိန့် (၃၄/၂၀၁၁)ဖြင့် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁸ ယင်းမှာ တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီဦးဆောင်သည့် အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရမှ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အရေးပါသောသည့် နယ်ပယ်ကျဉ်းသည့် ဥပဒေနှင့် စနစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများထဲမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။ MNHRC ၏ ယေဘုရတာဝန်ကို “ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအခြေခံဥပဒေပါ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးများကို ပိုမိုကျကျကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရန်” ဟူ၍သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှ သမ္မတရုံးအမိန့်ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဆင့်ထက် ပိုပြီး သီးခြားလွတ်လပ်မှု အပ်နှံထားသော ဥပဒေတစ်ရပ်ကို အတည်ပြုကာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် MNHRC ကို အသစ်ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းခဲ့ကာ⁹ မူလဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားမှုပုံစံအား ဝေဖန်ပြောဆိုမှုများကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြေရှင်းပေးခဲ့ပါသည်။¹⁰

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် MNHRC သည် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ နိုင်ငံတကာ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ရေးကော်မတီမှ (ယခုအခါ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ နိုင်ငံတကာမဟာမိတ်အဖွဲ့ (GANHRI) ဟုပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်သည်။) ပထမဦးဆုံး အသိမှတ် ပြုခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။¹¹ GANHRI သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ (NHRI) နှင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းအဖွဲ့သည် ၁၉၉၃ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံမှ အတည်ပြုခဲ့သော နိုင်ငံတွင်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆင့်အတန်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အခြေခံသဘောတရားများ (ပါရီအခြေခံ သဘောတရားများ) နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိအပေါ်မူတည်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ NHRI များ ကို အသိမှတ်ပြုမှုပေးရန် လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်ရှိပါသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် အခြားကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး လုပ်ငန်းအများအပြားကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ GANHRI ၏ သုံးသပ်ချက်အရ MNHRC သည် ပါရီအခြေခံ သဘောတရားများကို “တစိတ်တပိုင်းသာလိုက်နာမှုရှိ”သည်ဟူ၍တွေ့ရှိရပြီး “က” အဆင့်အစား “ခ” အဆင့်သာရခဲ့ပြီး ယခုအချိန်ထိ ထိုအဆင့်တွင်သာရှိဆဲဖြစ်သည်။¹² ယင်း၏စစ်ဆေးတွေ့ရှိချက်အရ GANHRI သည် ပါရီအခြေခံသဘောတရားများကို အပြည့်အဝလိုက်နာနိုင်ဖို့ရန်အတွက် MNHRC မှ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည့် နေရာ (၇) နေရာကို မီးမောင်းထိုးပြသခဲ့သည်။ ယင်းတို့တွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအား ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၊ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များမှ ယင်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဖြန့်ကျက်ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုဖို့ရန်လိုအပ်ခြင်း (အထူးသဖြင့် ပြည်တွင်းမငြိမ်မသက်မှုများ (သို့) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ အခြေအနေမျိုးတွင်)၊ ကော်မရှင် အဖွဲ့အဝင်များတွင် မတူကွဲပြားမှုနှင့် ဗဟုဝါဒ ပိုမိုရှိလာစေရန်လိုအပ်ခြင်း၊ အစိုးရမှ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုမှ လွတ်လပ်မှုရှိပြီး လိုအပ်သည့် ငွေကြေးအထောက်အပံ့များ ရရှိစေအောင် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ခြင်း စသည့် အချက်များပါဝင်ပါသည်။¹³ မြန်မာနိုင်ငံကို ၂၀၂၀ တွင်ဆောင်ရွက်ရန် စီစဉ်ထားသော ကုလသမဂ္ဂပုံမှန် အလုံးစုံသုံးသပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ အထက်ဖော်ပြပါ အချက်များနှင့် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းများကို ထည့်သွင်းသုံးသပ်ကောင်း သုံးသပ်ပေလိမ့်မည်။

MNHRC ၏ လုပ်ငန်းများကို ယင်း၏အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် တင်ထားသော နှစ်စဉ်အစီခံစာတွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားပါသည်။¹⁴ ကော်မရှင်မှတင်ပြထားသော အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည့် အဓိကလုပ်ငန်းတစ်ခုမှာ အစိုးရအား စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးအတည်ပြုဖို့ရန် တွန်းအားပေးခဲ့မှုဖြစ်သည်။¹⁵ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံကို ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးရာအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်ရေးထိုးပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ဖို့ရန်အတွက် တွန်းအားပေးလျက် ရှိသော်လည်း ယခုအချိန်အထိအောင်မြင်မှုမရသေးပေ။¹⁶ သို့ရာတွင် တချို့သော အမှုကိစ္စရပ်များနှင့် ပြဿနာများအတွက် MNHRC သည် မီဒီယာ၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ သီးခြားလွတ်လပ်သည့်ပညာရှင်များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အခြားသူများ၏ ဝေဖန်ခြင်းကို ခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းတို့သည် MNHRC ၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ရှိမှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့ကို မှန်ကန်စွာ မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ကြပါသည်။¹⁷

ကုလအဖွဲ့အစည်းများ၊ အာရှပစိဖိတ် NHRI ဖိုရမ်တို့ နှင့်ပူးပေါင်းပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် MNHRC သည် ယင်း၏စွမ်းဆောင်ရည်အား လေ့လာသုံးသပ်ချက်အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။¹⁸ ကော်မရှင်ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လေ့လာသုံးသပ်ချက်တွင် ဝန်ထမ်းအင်အားနှင့် သတင်းထုတ်ပြန် ဆက်သွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်အချက်များကို အဓိကအားနည်းချက်များအဖြစ် သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ အနာဂတ်တွင် အဓိကဦးစားပေးဆောင်ရွက်မည့် အချက်လေးချက်ထဲမှ ပထမအချက်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် စပ်ဆက်သည့် “MNHRC အားယုံကြည်အားထားရသော NHRI အဖြစ်တည်ဆောက်ရန်” ဆိုသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ ယင်းခေါင်းစဉ်အောက်ရှိ လုပ်ငန်းအချက်များတွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ ရွေးချယ်ရေးတွင် ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ရန် နှင့် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သတ်ပြီး ကျွမ်းကျင်မှုအပါအဝင် မတူကွဲပြားသည့် နောက်ခံဘဝများရှိသည့် အဖွဲ့ဝင်များရှိလာစေရန် ဆောင်ရွက်ရန်၊ တရားရုံးအမှုများတွင် amicus curiae (ရုံးတော်၏မိတ်ဆွေ) အနေဖြင့် လိုက်ပါဆောင်ရွက်ရန်၊ မဟာဗျူဟာစီမံချက်တစ်ရပ်ရေးဆွဲရန် နှင့် အများပြည်သူသို့ ထုတ်ပြန်ချက်များကို ပိုမိုထုတ်ပြန်ရန် စသည့်အချက်များပါဝင်ပါသည်။¹⁹ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် မဟာဗျူဟာစီမံချက်၏ “အကြံပြုဆွေးနွေးရန်မူကြမ်း” ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး အောက်တိုဘာလတွင် နောက်ဆုံးမူကြမ်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။²⁰

လက်ရှိတွင် MNHRC အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ဆယ်ဦးကိုဖော်ပြထားပါသည်။²¹ ယင်းအဖွဲ့ဝင်များထဲတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်ထဲမှ တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသော အဖွဲ့ဝင်သုံးဦး (ဥက္ကဋ္ဌအပါအဝင်) သည် စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ယင်းတို့၏ သက်တမ်းမှာ ကုန်ဆုံးသွားခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ လက်ရှိအခြေအနေကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမသိရသေးပေ။²² ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းမခံရမှီတွင် ယင်းတို့သည် အစိုးရဝန်ထမ်း၊ စစ်တပ်၊ တရားစီရင်ရေး၊ အစိုးရနှင့် အစိုးရနှင့်ဆက်စပ်သောတက္ကသိုလ်များ စသည့် နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ လက်ရှိဥက္ကဋ္ဌသည် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကြာတာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ဒုဥက္ကဋ္ဌသည် အရပ်ဘက်အစိုးရဝန်ထမ်းအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်မှီ တပ်မတော်အရာရှိအဖြစ် ၂၅ နှစ်တိုင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူဖြစ်ပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်များထဲတွင် တချို့ (သို့မဟုတ်) မည်သူကမှ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သတ်ပြီးကျွမ်းကျင်မှုမရှိသလို အားလုံးမှာ အသက် ၆၀ နှင့်အထက်ရှိပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင်ရှိသော လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဒေသ၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ ကျားမ စသည့် မတူကွဲပြားသည့် အမှတ်သညာများကိုလည်း ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပေ။²³

လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာအမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

NHRI များသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မြှင့်တင်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ပါသည်။ ပါရီအခြေခံသဘောတရားများ²⁴ သည် အစိုးရများကို ယင်းတို့ NHRI များတည်ထောင်ရာတွင် လမ်းညွှန်မှုပေးပါသည်။ နိုင်ငံတကာမှ သဘောတူထားသော စံနှုန်းများဖြင့် NHRI များတည်ထောင်မှုနှင့် ယင်းတို့၏လုပ်ငန်းများ မှန်ကန်မှုရှိကာ သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး ထိထိရောက်ရောက်ဖြစ်စေရန် လမ်းညွှန်မှုပေးပါသည်။ ထိုစံနှုန်းများသည် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ တာဝန်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ အဆင့်အတန်းနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးကာ NHRI တစ်ခုသည်

အောက်ပါအချက်များကို ဆောင်ရွက်ဖို့ရန်လိုအပ်စေပါသည်။ ယင်းတွင် အားကောင်းသည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အရသော်လည်းကောင်း၊ အခြေခံဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ NHRI ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို “တတ်နိုင်သမျှကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်” ပေးထားခြင်း၊²⁵ NHRI အား “လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ကာကွယ်လျက်ရှိသည့် မတူကွဲပြားသည့် လူမှုအင်အားစုများကို ကိုယ်စားပြုမှုရှိစေရန် လိုအပ်သည့်အာမခံချက်များရှိမည့်” လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းခြင်း၊²⁶ နယ်ပယ်အသီးသီးကို ကိုယ်စားပြုစေရန် တက္ကသိုလ်များ၊ လွှတ်တော်၊ အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများ (အကြံပေးအဆင့်အတွက်သာ) မှ ပုဂ္ဂိုလ်များကို အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ်ပါဝင်စေခြင်း၊²⁷ နိုင်ငံတော်၏ လုံလောက်သည့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုကို အာမခံချက်ရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့်တို့ ပါဝင်ပါသည်။²⁸

ပါရီအခြေခံမူများအရ NHRI ၏ အဓိကတာဝန်များတွင် အခြားအချက်များအပါအဝင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သင့်ပါသည်။ (၁) လူ့အခွင့်အရေးများကာကွယ်ရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အစိုးရမှ တောင်းခံလာရသော်လည်းကောင်း၊ အကြံပေးပုံစံအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ထင်မြင်ချက်များ၊ ထောက်ခံ အကြံပြုချက်များ၊ အဆိုပြုချက်များ နှင့် အစီရင်ခံစာများကို တင်သွင်းခြင်း၊ (၂) လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စနစ်ယန္တရားများကို အတည်ပြုပြီး အသက်ဝင်အောင် ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းခြင်း၊ (၃) ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကော်မတီများထံသို့ တင်သွင်းရန်လိုအပ်သည့် အစီရင်ခံစာများကို ကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ (၄) ပြည်တွင်းဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား အစိုးရမှ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးသဘောတူညီချက်စာချုပ်များနှင့် အညီဖြစ်စေရန် ချိန်ညှိပေးခြင်း၊ (၅) လူ့အခွင့်အရေးများပိုမိုသိရှိစေရန် ပညာပေးလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကူညီပေးခြင်း၊ (၆) ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ (၇) လူ့အခွင့်အရေးများအား အများပြည်သူသိရှိစေရန် ပညာပေးထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့်လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု အပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံးကို တိုက်ဖျက်ဖို့ရန် အများပြည်သူပိုမိုသိရှိနားလည်စေရန် ပညာပေး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း (အခြေခံသဘောတရားများ အပြည့်အစုံကို နောက်ဆက်တွဲတွင် ကြည့်ရန်) စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။²⁹

၂၀၁၈ GAHNRI ၏ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေတွင် NHRI များအား အသိမှတ်ပြုမှုလုပ်ငန်းစဉ် (ပြန်လည်အသိမှတ်ပြုမှု လုပ်ငန်းစဉ်အပါအဝင်) ကို ထည့်သွင်းထားပါသည်။³⁰ လက်ရှိတွင် အရှေ့တောင်အာရှတွင် NHRI ရှိသည့်နိုင်ငံပေါင်း ခြောက်နိုင်ငံရှိပါသည်။ ယင်းတို့တွင် အရှေ့တီမော်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှား၊ မြန်မာ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ပါဝင်ပါသည်။ ထိုနိုင်ငံများထဲတွင် မြန်မာနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသည့် အဆင့် (ခ) ရှိပြီး ကျန်နိုင်ငံများအားလုံးသည့် အဆင့် (က) ရှိပါသည်။ (ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အဆင့် (က) ရှိ နိုင်ငံပေါင်း ၇၉ နိုင်ငံရှိပြီး၊ အဆင့် (ခ)ရှိသည့်နိုင်ငံပေါင်းမှာ ၃၄ နိုင်ငံရှိကာ အဆင့် (ဂ)ရှိ နိုင်ငံပေါင်းမှာ ၁၀ နိုင်ငံရှိပါသည်။)³¹ ဒေသတွင်းတွင် အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှား၊ မြန်မာ နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့၏ NHRI များသည် သာမန်ပြဌာန်းဥပဒေအဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အရှေ့တီမော်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင်မူ NHRI များကို ယင်းတို့၏ အခြေခံဥပဒေများတွင် ပြဌာန်းဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် အရှေ့တီမော်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများသည် ယင်းတို့၏နိုင်ငံရေးအကူးပြောင်းကာလတွင် အစိုးရမှလူ့အခွင့်အရေးကို

ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မည်ဆိုသည့် ကတိခံယူချက်၏ ပြယုဒတစ်ခုအနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း NHRI တို့၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန်အတွက်သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရာမှ အခြေခံဥပဒေများထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းကာ NHRI များကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။³²

မြန်မာလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အားလွှမ်းမိုးသည့် နိုင်ငံတွင်းဥပဒေ

ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအားရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း

၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေအရ MNHRC အဖွဲ့ဝင် ၇ ဦးမှသည် ၁၅ ဦးအထက် ခန့်အပ်ဖွဲ့စည်းရပေမည်။³³ ယင်းတို့ကိုအကူညီပေးဖို့ရန် ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ရှိပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ရန်ကုန်မြို့တွင်သာ ရုံးခန်းတည်ရှိပါသည်။³⁴ ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ၏ ပုဒ်မ ၆ တွင် MNHRC တွင် ပါဝင်ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ဆက်စပ်သောအတွေ့အကြုံ၊ တာဝန်များကို လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျကျထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း၊ နှင့် အသက် ၃၅ နှစ်ထက်မငယ်သူဖြစ်ခြင်း အပါအဝင် လိုအပ်သော ယေဘုယျသတ်မှတ်ချက်များကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၂၀၁၄ ဥပဒေ၏ အခန်း ၄ တွင် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသော အဖွဲ့ဝင် ၁၀ ဦးပါဝင်သော ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ (ယင်းတွင် စစ်ဘက်နှင့် တရားစီရင်ရေးမှ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သည်) မှ အဆိုပြုလျာထားသူများစာရင်းကို ရေးဆွဲရပါသည်။³⁵ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် “ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌတို့ နှင့် ညှိနှိုင်း၍” ထိုစာရင်းမှ အဖွဲ့ဝင်လောင်းများကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရပါသည်။ သို့ရာတွင် ခန့်အပ်မှုကို နိုင်ငံတော်သမ္မတမှ အဆုံးသတ် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။³⁶ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကို သက်တမ်း (၅) နှစ်ကြာခန့်အပ်နိုင်ပြီး ရာထူးသက်တမ်းနှစ်ခုထက် ပိုမိုတာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်မရှိပေ။³⁷ စိစစ်ရွေးချယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၇ အရ MNHRC ၏ အဖွဲ့ဝင်လောင်းများစဉ်းစားရာတွင် အမျိုးသား၊အမျိုးသမီးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများကို “သင်တင့်မျှတစွာပါဝင်” အောင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း လက်တွေ့တွင် အသက်၊ ကျားမ၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ အလုပ်အကိုင် နှင့် အခြားအမှတ်သညာများအပါအဝင် မတူကွဲပြားမှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိပေ။

ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေမျိုးတွင် MNHRC ၏ အဖွဲ့ဝင်များဖွဲ့စည်းပုံသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မတူကွဲပြားစွာရှိနေမှုကို ထင်ဟပ်မှုမရှိပေ။ အဖွဲ့ဝင်လောင်း၏ အသက်ကို ၃၅နှစ်ထက်မငယ်သူဖြစ်ရမည် ဆိုပြီးသတ်မှတ်ထားခြင်းဖြင့် ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေသည် နိုင်ငံ၏ လူဦးရေ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ခွင့်မှ တဖက်သတ်တားဆီးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။³⁸ လက်တွေ့တွင် အသက်ခြောက်ဆယ်ထက် ငယ်သူအားလုံးကို ရွေးချယ်ထားခြင်းမရှိပေ။ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အားလုံးသည် အသက် ၆၀ နှင့်အထက်တွင်ရှိကြသူများဖြစ်ကြသည်။ အမျိုးသမီး (အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးမှလွဲ၍) များကိုလည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ရွေးချယ်ထားခြင်းမရှိပေ။ ထိုကဲ့သို့ ဗဟုအဖွဲ့အစည်းမဖြစ် နေခြင်းကို ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ရန်အတွက် စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ကို အဖွဲ့ဝင်များ စိစစ်ရာတွင် မတူကွဲပြားမှုရှိအောင် ဆောင်ရွက်ဖို့ရန် ပိုမိုအသေးစိတ်သည့် လိုအပ်ချက်များကို MNHRC၏ ဥပဒေတွင်သော်လည်းကောင်း MNHRC ၏ ရုံးတွင်းမူဝါဒထဲတွင်သော်လည်းကောင်း ထည့်သွင်းသင့်ပေသည်။

ပိုမိုရှင်းလင်းသည့် စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအစီအစဉ်သည် စိစစ်ရွေးချယ်မှုများအား ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိစေရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များကိုလည်း မတူကွဲပြားမှုရှိစေအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်း (လက်ရှိတွင် အများစုမှာ အစိုးရအရာရှိကြီးများမှ လွှမ်းမိုးလျက်ရှိသည်) ဤလုပ်ငန်းစဉ်၏ ယုံကြည်မှုကိုတိုးတက်စေပြီး ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်ကိုလည်း မတူကွဲပြားသည့်အဖွဲ့ဝင်များခန့်အပ်နိုင်ခြေကိုလည်း တိုးမြှင့်နိုင်ပေသည်။ စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ကို အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများချည်းသာမဟုတ်ဘဲ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြားနယ်ပယ်များမှ (လွတ်လပ်သည့် ရှေ့နေများ၊ ပညာရှင်များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အခြားတတ်သိပညာရှင်များ အပါအဝင်) ပါဝင်မှုရှိစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲသင့်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ၊ သီးခြားလွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ရှိမှု စသည့် အခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီစေရန် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သတ်ပြီး စွပ်စွဲခံထားရပြီး အရပ်သားအာဏာပိုင်များကို တာဝန်ခံခြင်းမရှိသည့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ကို³⁹ သတင်းပို့ရသော ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးကို စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့မှ ဖယ်ရှားသင့်ပါသည်။

သီးခြားလွတ်လပ်မှု

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် စိစစ်ရွေးချယ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်၏အားနည်းမှု၏ ရလဒ်မှာ MNHRC မှ အစိုးရနှင့် လွတ်လပ်ပြီး အနှောင်အဖွဲ့ကင်းစွာ ဆောင်ရွက်၍မရခြင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များသာ အဓိကလွှမ်းမိုးနေခြင်း မရှိသည့် ကော်မရှင်ပေါ်ပေါက်လာအောင် အဖွဲ့ဝင်လောင်းစိစစ်ရွေးချယ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆောင်ရွက်မှုသည် ကော်မရှင်၏ လက်တွေ့ နှင့် အများမှထင်မြင်သည့် သီးခြား လွတ်လပ်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေလိမ့်မည်။ MNHRC အတွက် နောက်ထပ်စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်မှ MNHRC ကို ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးရမည်ဟူ၍ ပြဌာန်းထားသော်လည်း ယင်းဥပဒေတွင် လုံလောက်သည့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုကို မဖြစ်မနေပေးရမည် ဟူသော ပြဌာန်းချက်မျိုး မရှိပေ။⁴⁰ MNHRC ၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို အားနည်းစေကောင်း အားနည်းစေမည့် နောက်ထပ်စနစ်၏အားနည်းချက်မှာ MNHRC အား သာမန်ပြဌာန်းဥပဒေဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဥပဒေအား တက်လာသည့်အစိုးရတစ်ရပ်ရပ်မှ အလွယ်တကူ ပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်နိုင်ပေသည်။ ဘတ်ဂျက်အာမခံချက်နှင့် ဥပဒေအရအကာကွယ်ပေးမှုမရှိခြင်းသည် MNHRC ကို အားနည်းစေပါသည်။ သည့်အတွက် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် မိမိတို့ထံသာမက အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဝန်ထမ်းများထံသို့ တစ်စုံတရာ တုံ့ပြန်လာနိုင်မှုတို့ကို ကာကွယ်ထားသည့်အနေဖြင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဂရုတစိုက် ဆောင်ရွက်နေရပေသည်။

အခြေခံဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းပြီး ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်သည် အစိုးရထဲတွင် အမြဲတမ်းတည်ရှိသည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် ရပ်တည်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ သာမန်ပြဌာန်းဥပဒေထက်စာလျှင် အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင် (သို့) ပယ်ဖျက်ဖို့ရန် ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ပိုမိုကြာရှည်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ် မည်ကဲ့သို့ရှိနေပါစေ အခြေခံဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အခြေအနေဖြစ်ပါက လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် MNHRC ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုခိုင်မြဲစေပါသည်။ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်အား ကော်မရှင်၏ အသုံးစရိတ်ကို ပုံမှန်အလိုအလျှောက် အတည်ပြုထုတ်ပြန်ရမည့် ပုံစံမျိုးဖြင့်

အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားပါက MNHRC ကို နိုင်ငံရေးဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခြင်းခံရမှုမှ ပိုမိုအကာအကွယ်ပေးနိုင်ပေလိမ့်မည်။ လက်ရှိပုံစံသည် MNHRC ၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု အာဏာကျင့်သုံးမှုကြောင့် အစိုးရအတွင်းမှ အဖွဲ့အစည်းနှင့်လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တစ်စုံတရာတုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်လာနိုင်မှုကို လုံလောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ အခြေခံဥပဒေအရ အသုံးစရိတ်ကို လျာထားသတ်မှတ်ပေးဖို့ရန် ပြဌာန်းထားပါက MNHRC ကို ဒီမိုကရေစီအကူးအပြောင်း ကာလအတွင်း နိုင်ငံရေးလှိုင်းလုံးများ ဒဏ်မှ ကာကွယ်ပြီးသား ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်မှုမရှိပါက ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၆ ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ကာ ကော်မရှင်အား “လိုအပ်သောငွေကြေး” ကိုထောက်ပံ့ရန် အစိုးရတွင်တာဝန် ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းကို ဖြေရှင်းဖို့ရန်လိုအပ်ပေသည်။ သို့မှသာလျှင် ကော်မရှင်၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုကို အုပ်ချုပ်ရေးဘက်မှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကို ကာကွယ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်နှင့်အာဏာ

၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေတွင် ရည်ရွယ်ချက်များမှာ “နိုင်ငံသားများ၏မူလအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်” နှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များနှင့် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းများတွင် ပါဝင်သော လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ဟူ၍ ပါရှိပါသည်။⁴¹ ဤရည်ရွယ်ချက်များကြောင့် ကော်မရှင်၏ အဓိကလုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်မှာ လူ့အခွင့်အရေးများချိုးဖောက်ခံရသည်ဟူ၍ စွပ်စွဲမှုတို့ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ MNHRC ၏ မြေပြင်တွင်လက်တွေ့လုပ်နေသည့် လုပ်ငန်းအများအပြားမှာ ယင်းတာဝန်ကိုဆောင်ရွက်နေကျခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေအရ ကော်မရှင်သည် တစ်စုံတစ်ဦးမှ တိုင်ကြားလာပါက စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို စတင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် MNHRC ကိုယ်၌ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို စတင် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။⁴² မည်သူမဆို လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုအတွက် မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် သော်လည်းကောင်း အခြားတစ်ဦး တစ်ယောက် (သို့) အုပ်စု ကိုယ်စားသော်လည်းကောင်း တင်ပြတိုင်ကြား နိုင်ပါသည်။⁴³ ကော်မရှင်သည်တိုင်ကြားလာသော အမှုအတွက် (ခြွင်းချက်အချို့မှလွဲ၍) စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ဆောင်ရွက်ရပါသည်။⁴⁴ ကော်မရှင်သည် “လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်မှုများ ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပွားနေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဖောက်ဖျက်မှုသည် စနစ်တစ်ရပ်အဖြစ် ဦးတည်နေသည်ကို လည်းကောင်းသိရှိပါက” ကော်မရှင်သည် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြု၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင် ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေအရ အာမခံချက်ပေးထားသော အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံသားများအတွက် သာ အကျုံးဝင်လျက်ရှိသော်လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သတ်သည့် စာချုပ်များ ဥပဒေများတွင်မူ အစိုးရတစ်ရပ်သည် နိုင်ငံတော်၏ပိုင်နက်အတွင်းရှိ မည်သူမဆို၏ အခွင့်အရေးများကို (ခြွင်းချက်အချို့မှလွဲ၍) ဥပမာ - မဲပေးပိုင်ခွင့်) အသိမှတ်ပြုကာကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ MNHRC သည် ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ၏ (နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှရပိုင်ခွင့်နှင့် ဥပဒေ၏အကာအကွယ်ပေးရမည် ဟူဆိုသည့် အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၇ နှင့် အညီ) သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုချက်အရ မည်သည့် လူမျိုး (သို့) နိုင်ငံသားဖြစ်ဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ မည်သူမဆို၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့ရန် တာဝန်ရှိပေသည်။ သို့သော်လည်း လက်တွေ့တွင်

ထိုကဲ့သို့ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နေခြင်းမရှိပေ။ အထူးသဖြင့် MNHRC သည် ရိုဟင်ဂျာအရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သတ်ပြီး (ယင်းတို့၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများကို ရုပ်သိမ်းလိုက်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ ဆိုးဝါးသော ရာဇဝတ်မှုများအသွင်ဖြစ်လာသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခံခဲ့ရပါသည်။) တစ်စုံတစ်ရာ ပြောကြားခဲ့ခြင်း မရှိပေ။⁴⁵ ထို့အပြင် ကော်မရှင်သည် ဥပဒေအထောက်အထားမရှိသော နိုင်ငံ၏ လူဦးရေ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ဖို့ရန်အတွက် တစ်စုံတစ်ရာ ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့ခြင်း လည်းမရှိပေ။⁴⁶ လူနည်းစုမျိုးနွယ်စုများမှ လူပုဂ္ဂိုလ်များကို တပ်မတော်သားများမှ စနစ်တကျ နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများရှိနေကြောင်းကို ကုလသမဂ္ဂသီးခြားလွတ်လပ်သော အချက်အလက် ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် အဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် အသေးစိတ် မှတ်တမ်းတင်ထားသော်လည်း MNHRC သည် သိသာ ထင်ရှားသော (သို့) အများပြည်သူယုံကြည်ရသော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို စတင်ခဲ့ခြင်း မရှိသေးပေ။ စစ်တပ်နှင့် ဆက်နွယ်လျက်ရှိသည့် အမှုကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်မှု မရှိခြင်းသည် စွပ်ဆိုမှုများကို ခရေစတိုတွင်းကျ ထိထိရောက်ရောက်နှင့် သမာသမတ်ကျကျ စုံစမ်းစစ်ဆေးလိုစိတ် မရှိကြောင်းကို ပြသလျက်ရှိသလို ကော်မရှင်မှာ သီးခြားလွတ်လပ်မှုမရှိနေသည်ကိုလည်း သက်သေပြလျက်ရှိပါသည်။

တရားရုံးများသို့ ရောက်ရှိနေပြီးဖြစ်သော တိုင်ကြားချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းမပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ထားသော ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၇ သည် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ ထိန်းဆောင်နိုင်ဖို့ရန်အတွက် အတားအဆီးဖြစ်စေပါသည်။ “ကော်မရှင်သည် အောက်ပါအကြောင်းတစ်ရပ်ရပ်နှင့် ငြိစွန်းသော တိုင်တန်းချက်ကို စုံစမ်း စစ်ဆေးခြင်း မပြုလုပ်ရ - (က) တရားရုံးတစ်ခုခု၏ရှေ့မှောက်၌ စစ်ဆေးကြားနာဆဲ အမှုများနှင့် တရားရုံးတစ်ခုခု၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် အယူခံမှု သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်မှု ဝင်ရောက်ဆဲအမှုများ၊ (ခ) တရားရုံးတစ်ခုခုက အပြီးသတ်စီရင်ဆုံးဖြတ်ပြီးသော အမှုများ။” အရေးပါသော လူ့အခွင့်အရေးအမှု အများအပြားသည် တရားရုံးများ သို့ တစ်နည်း မဟုတ်တစ်နည်း ရောက်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အမှုများတွင် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ခံခဲ့ရသော်လည်း တရားရုံး၌ စစ်ဆေးကြားနာဆဲ ဖြစ်သည့်အမှု ဆိုသည့် အကြောင်းပြချက်ကြောင့် ကော်မရှင်သည် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် မရှိပေ။ ထိုကဲ့သို့ ကော်မရှင်မှ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ရသည့် ထင်ရှားသည့် ဥပမာတစ်ခုမှာ စစ်တပ်၏ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းခံခဲ့ရပြီး သတင်းထောက်ကိုပါကြီးသေဆုံးမှုပင်ဖြစ်သည် (ထိုအမှုတွင် လူသတ်သမားများကို စစ်ခုံရုံးတွင် တိတ်တဆိတ် စစ်ဆေးကြားနားပြီး တရားသေလွှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။)⁴⁷ နောက်ထပ် ရုပ်ပျက်သော စစ်ခုံရုံးအမှုတစ်ခုမှာ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား ဆယ်ဦး ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သည် အမှုတွင် ပါဝင်သော စစ်သားများကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့ပြီး မကြာမှီတွင် ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့သည် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုအမှုအတွက် MNHRC မှ တရားဝင် ထုတ်ပြန်ပြောဆိုမှု တစ်စုံတစ်ရာ မလုပ်ခဲ့ပေ။ ထိုသတ်ဖြတ်မှုကို ဖော်ထုတ်ပြီး သတင်းရေးသားခဲ့သော ရိုက်တာ သတင်းထောက် နှစ်ဦးမှာ နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်ဥပဒေဖြင့် တရားစွဲခံခဲ့ရပြီး ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းတို့၏ မျှတသော တရားစီရင်မှု အခွင့်အရေးကို ပြောင်းပြောင်းတင်းတင်းချိုးဖောက်ခဲ့ရသည့်အတွက် တရားမဝင်

တရားစွဲဆိုခံရပြီး အပြစ်ဒဏ်သင့် ခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပုဒ်မ ၃၇ ကိုညွှန်းဆိုကာ MNHRC သည် ထိုသူနှစ်ဦး၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် တွန့်ဆုတ်ခဲ့ပေသည်။⁴⁸

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဟု ယူဆရသည့် အမှုကို စစ်ဆေးလေ့လာခြင်းသည် အမှု၏အရည်အသွေး (merit of the case) ကို စောကြောဖို့ အမြဲတမ်းလိုအပ်မည် မဟုတ်ပေ (ယင်းမှာ တရားရုံးမှ စစ်ဆေး စီရင်ပိုင်ခွင့် အောက်တွင် ရှိသည်)။ ဥပမာ မျှတသော တရားစီရင်မှုအခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာမှုရှိမရှိ (သို့မဟုတ်) အမှုနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အယူခံတင်ခွင့်ကို လေးစားလိုက်နာမှုရှိမရှိတို့ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းသည် အမှု၏ အဓိကအကြောင်းအခြင်းအရာကို စောကြောဖို့ရန် လိုအပ်ချင် မှ လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ ယင်းသည် ဆိုင်းငံ့ထားသော အမှုများအတွက်လည်း အကျိုးဝင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပုဒ်မ ၃၇၏ စာသားအသုံးနှုန်းသည် MNHRC ၏ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ကို များစွာ အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုံလောက်စွာ သီးခြားလွတ်လပ်သည့်စနစ်မျိုး မရှိသည့်အတွက် MNHRC တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည်ဟု စွပ်စွဲချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး လုပ်နိုင်သည့် ထိရောက်သောလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မ ၃၇ ကို ပြင်ဆင် (သို့) လုံးဝ ပယ်ဖျက်သင့်ပါသည်။ တချိန်တည်းတွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် ယင်းတို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်နှင့် ကိုက်ညီဖို့ရှိစေရန် ထိုပြဌာန်းချက်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်ပေသည်။

MNHRC ၏ တာဝန် နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို တိုးချဲ့ နိုင်ဖို့ရန်အတွက် အနာဂတ်တွင် ဥပဒေအသစ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၂၂ ကို အပေါ်ယံ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြည့်မည်ဆိုလျှင် နောက်ထပ်ဥပဒေအသစ် တစ်ရပ်ရပ်မှ MNHRC ကို တာဝန် နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာထပ်မံ မအပ်နှင်းပေးနိုင်သည် ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ထပ်ဥပဒေအသစ်များမှ MNHRC ကို တာဝန် နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ထပ်မှန်အပ်နှင်းပေးနိုင်ဖို့ရန် ပုဒ်မ ၂၂ တွင် ပြဌာန်းချက် အသစ်တစ်ရပ် ပြင်ဆင်ထည့်သွင်း သင့်ပါသည်။

ဆင့်ခေါ်စာနှင့်အခြားဆက်စပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

MNHRC မှ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကိုဆောင်ရွက်ပါက ယင်း၏အကန့်အသတ်ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ကြောင့် တွင်ကျယ်စွာဆောင်ရွက်၍မရပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် MNHRC ဥပဒေသည် MNHRC အား ဆင့်ခေါ်စာ ထုတ်ပြန်ပိုင်ခွင့်နှင့် အခြား “တာဝန်တစ်ရပ်ရပ်ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆက်စပ်မှုရှိသည့် သို့မဟုတ် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် လုပ်ငန်းများ” နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အပ်နှင်းထားပါသည်။⁴⁹ ဆင့်ဆိုပိုင်ခွင့်အာဏာတွင် အောက်ပါစာရွက်စာတမ်းနှင့်အထောက်အထားများ မပါဝင်ပါ။ (၁) နိုင်ငံတော်၏ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် စာရွက်စာတမ်း သို့မဟုတ် အထောက်အထားများ၊ နှင့် (၂) “လုံခြုံမှုအဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ထားသော” စာရွက်စာတမ်းများ။⁵⁰ ထိုအားနည်းချက်ကို ဖြေရှင်းဖို့ရန်အတွက် ကော်မရှင်၏ ဆင့်ဆိုပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပုဒ်မ ၃၆ (ခ) အရ “လုံခြုံမှုအဆင့်အတန်းသတ်မှတ်ထားသော စာရွက်စာတမ်းများ”ကိုပါ ဆင့်ဆိုပိုင်ခွင့်ရှိအောင် ပြင်ဆင်ရပေမည်။ သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် အစိုးရအာဏာပိုင်များမှ နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်များနှင့် လုံခြုံမှုအဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များ ဆိုသည်တို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်ဖြစ်ရာ MNHRC ၏ လက်ရှိဆင့်ဆိုပိုင်ခွင့်အာဏာမှာ အကန့်အသတ်

အများအပြားရှိပါသည်။ ယင်းအချက်သည် NHRI တို့ကို တတ်နိုင်သမျှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အပ်နှင်းရမည်ဆိုသည့် ပါရီအခြေခံသဘောတရားများနှင့် သွေဖယ်လျက်ရှိနေပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပုဒ်မ ၃၆ တွင်ပြဌာန်းထားသော “လုံခြုံမှုအဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ထားသော စာရွက်စာတမ်းများ” ဆိုသည့် စကားရပ်ကို ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် မှတ်ယူသင့်ပေသည်။ ထို့အပြင် နောက်ဆုံးအကြိမ် ထုတ်ပြန်ထားသော အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားတစ်ခုဖြစ်သော အမျိုးသား လုံခြုံရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ချိန်းအခြေခံသဘောတရား (The Tshwane Principles) များတွင် ပါသော “လုံခြုံမှုအဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်”၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပုဒ်မ ၃၆(ခ) အောက်တွင် ထည့်သွင်း၍ သော်လည်းကောင်း ပုဒ်မ (၂) တွင် ပြင်ဆင်ထည့်သွင်း၍သော်လည်းကောင်း ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။⁵¹ ချိန်းအခြေခံသဘောတရားများ၏ အခြေခံသဘောတရား ၁၀(က)(၁) တွင် “ဆိုးဝါးသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို စိုးရိမ်ဖွယ်ကောင်းစွာချိုးဖောက်မှုများ (နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ ရာဇဝတ်မှုများအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည့် အမှုများအပါအဝင်) ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်မှုနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို စနစ်တကျသော်လည်းကောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သော်လည်းကောင်း ချိုးဖောက်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်းအတွက် အများပြည်သူ အတွက် အကျိုးစီးပွားများစွာရှိပါသည်။ ထိုသတင်းအချက် အလက်များကို အမျိုးသားလုံခြုံရေး အကြောင်းပြချက်ဖြင့် မည့်သည့်အခြေအနေတွင်မှ ထိန်းချိန်ထားဖို့ မသင့်ပေ။” ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့အပြင် သမ္မန်စာ (ဆင့်ခေါ်စာ) ကို မလိုက်နာသော အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို မည်ကဲ့သို့ ကိုင်တွယ်အရေးယူနိုင်ပုံနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေတွင် တစ်စုံတစ်ရာ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားခြင်း မရှိပေ။ ဥပဒေအရ ဆင့်ဆိုမှုကို လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်သူများသည် တရားဥပဒေအရ တာဝန်ခံသင့်ပေသည်။ ထိုအားနည်းချက်သည် MNHRC ၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို များစွာ အကန့်အသတ်ဖြစ်စေပါသည်။

ပထဝီဒေသလွှမ်းမိုးမှု

လူနည်းစုမျိုးနွယ်စုများနှင့် ကျားမလူနည်းစုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ရေးအတွက် MNHRC ၏ ပထဝီဒေသအလိုက် လွှမ်းမိုးမှုကို ဖြန့်ကျက်နိုင်ဖို့ရန် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် နိုင်ငံ၏ဒေသအသီးသီးမှ လူပုဂ္ဂိုလ်များကို ခန့်အပ်သင့်ပြီး ကော်မရှင်ရုံးခန်းများကိုလည်း အခြားဒေသများတွင် ထားရှိသင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကော်မရှင်မှစုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကို ပိုမိုတိုးချဲ့နိုင်သလို၊ ပိုမို၍လည်း လက်လှမ်းမီနိုင်ပေမည်။ ထို့အပြင် ယင်းကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် နယ်စပ်ဒေသများဖြစ်သော ရခိုင်၊ ကချင်၊ နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ပဋိပက္ခများနှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အမှုကိစ္စများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် ခြေလှမ်းတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ကော်မရှင်သည် အချို့သော အမှုကိစ္စရပ်များတွင်သာ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်သည်ဆိုသည့် ဝေဖန်ပြောဆိုမှုများကိုလည်း

ဖြေရှင်းနိုင်ပေလိမ့်မည်။⁵² MNHRC ရုံးခန်းကို ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဖွင့်လှစ်ဖို့ရန်ဆောင်ရွက်နေသည်ကို ကြားသိရသည့်အတွက် ကြိုဆိုပြီး အခြားဒေသများတွင်လည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

အဓိကအကြံပြုချက်များ၏အနှစ်ချုပ်

ကော်မရှင်တွင် မတူကွဲပြားသည့်နောက်ခံဘဝများအား ထင်ဟပ်နိုင်စေရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတနှင့် စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့တို့သည် MNHRC အတွက် ကော်မရှင်အသစ်များကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်သင့်ပါသည်။

အဖွဲ့ဝင်လောင်းများနှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် မတူညီသောအလုပ်အကိုင်များနှင့် ဘဝနောက်ခံများကို ထင်ဟပ်စေနိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ များပြားလှသော ကျား၊မနှင့် အခြားကိုယ်ပိုင်အမှတ်သညာများကို ထင်ဟပ်စေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့ဝင်များ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုတို့ကို ပိုမိုမြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း MNHRC ၏အဖွဲ့ဝင်များအား ရွေးချယ်ခန့်အပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး အကြံဉာဏ်များကိုနားထောင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သင့်ပါသည်။⁵³ လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အချို့သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် သက်တမ်းကုန်ဆုံးတော့မည်ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့အား ပြန်လည်ခန့်အပ်မည်လော (သို့မဟုတ်) အသစ်ခန့်အပ်မည်လော မရှင်းလင်းလျက်ရှိရာ ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေရ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အနည်းဆုံးလူဦးရေ ပြည့်မီရေးအတွက် အထက်ဖော်ပြပါ အကြံပြုချက်ကို အမြန်ဆုံးအကောင်အထည်ဖော်သင့်ပါသည်။⁵⁴ စိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့သည် ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အများပြည်သူ ယုံကြည်မှုရှိလာဖို့ရန် အထူးဂရုပြု၍ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် ယင်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် ဖြန့်ကျက်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသင့်ပါသည်။

ယင်းတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည့် အဆိုးဝါးဆုံးသော ကျူးလွန်မှုများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ရန် ကိုယ်တိုင်ကမကထလုပ်ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးလုပ်ခြင်းလည်း မပါမဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် ပုဒ်မ ၃၇ ကို ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကိုကန့်သတ်ဖို့ရန်အပြင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများနှင့်လည်း ကိုက်ညီဖို့ရန်အတွက် ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လက်ရှိတွင် ဥပဒေအရ မဆောင်ရွက်ကောင်း မဆောင်ရွက်နိုင်သော ကိစ္စရပ်များ ဥပမာအားဖြင့် မျှတသောတရားစီရင်မှုအခွင့်အရေးအားချိုးဖောက်သည့် ဖမ်းချုပ်ထိန်းသိမ်းမှု (သို့) အခြားအခြေခံဥပဒေပါအခွင့်အရေးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုမျိုး ကော်မရှင်မှ ဆောင်ရွက်လာနိုင်ပါသည်။

ဒီချုပ်ပါတီလွှမ်းမိုးထားသောလွှတ်တော်သည် MNHRC ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များကို ဥပဒေရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြင့် ဖြေရှင်းသင့်ပါသည်။

ကော်မရှင် ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တိုးချဲ့ဖို့ရန် နှင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်ဖို့ရန် ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ဖို့ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ပြင်ဆင်ရေးဆွဲထားသည့် အခြေခံဥပဒေထဲရှိ MNHRC နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အခန်းတွင်လည်း ထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။ ပထမဦးစွာ ကော်မရှင်အားအနာဂတ်တွင် ဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

ပိုမိုအပ်နှင်းနိုင်ဖို့ရန်အလို့ငှာ ၂၀၁၄ MNHRC ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၂ (“ကော်မရှင်၏တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ”) (သို့) အခြေခံဥပဒေတွင် အောက်ပါပြဌာန်းချက်ကို ထည့်သွင်းသင့်ပါသည် - “(ပ) ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်မှ အပ်နှင်းလာသော အခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တာဝန်များကို ကျင့်သုံးထမ်းဆောင်ခြင်း။” ဒုတိယအချက်မှာ MNHRC မှ ယင်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ထိရောက်စွာ ကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ပုဒ်မ ၃၇ တွင် MNHRC၏ ဆင့်ဆိုပိုင်ခွင့်အာဏာအပေါ် ကန့်သတ်ထားမှုကို ဖယ်ရှားသင့်ပါသည်။ သို့တည်းမဟုတ် “လုံခြုံမှုအဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ထားသော စာရွက်စာတမ်းများ” ဆိုသည့်စကားရပ်၏ ကျဉ်းမြောင်းသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။ MNHRC ၏ ဆင့်ဆိုမှုကို လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ လိုက်နာမှုရှိအောင် အရေးယူဆောင်ရွက်ခွင့်အာဏာကို MNHRC အားအပ်နှင်းသင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ဖို့ရန် အောက်ပါကဲ့သို့ စကားရပ်မျိုး ထည့်သွင်းသင့်ကြောင်း မိမိတို့ ICJ မှ အကြံပြုတင်ပြအပ်ပါသည် - “ကော်မရှင်၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ဥပဒေအရ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ကော်မရှင်သည် တရားရုံးများအပါအဝင် အခြားနိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီကို ရယူနိုင်သည်။ ပုဒ်မ ၃၅ နှင့် ၃၆ အရ ထုတ်ပြန်သော သမန်စာ (ဆင့်ခေါ်စာ) ကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်ပါက ကော်မရှင်သည် ထိုပျက်ကွက်သူ လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းတို့ကို ကော်မရှင်အား မထိမဲ့မြင်ပြုလုပ်မှုဖြင့် ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အမှုဖွင့်အရေးယူ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။”

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးကော်မတီသည် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးမှတစ်ဆင့် MNHRC အား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပြီး အားပေးမြှင့်တင်သင့်ပါသည်။

အခြေခံဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းပြီး ဖွဲ့စည်းထားသော MNHRC သည် အစိုးရထဲတွင် အမြဲတမ်းတည်ရှိသည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် ရပ်တည်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ သာမန်ပြဌာန်းဥပဒေ ထက်စာလျင် အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင် (သို့) ပယ်ဖျက်ဖို့ရန် ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ပိုမိုကြာရှည်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ် မည်ကဲ့သို့ရှိနေပါစေ အခြေခံဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အခြေအနေဖြစ်ပါက လူ့အခွင့်အရေးများ၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး နှင့် ဒီမိုကရေစီသဘောတရားများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် MNHRC ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုခိုင်မြဲစေပါသည်။ အရှေ့တီမော်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့တွင် အခြေခံဥပဒေအရအပ်နှင်းထားသော အခွင့်အာဏာသည် ဒီမိုကရေစီအကူးအပြောင်းနိုင်ငံများရှိ NHRI များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်အရေးပါမှုတို့ကို ခိုင်မြဲလာစေရန် အထောက်အကူပေးခဲ့သည့် ဥပဒေများကိုလေ့လာနိုင်ပေသည်။ ထို့အပြင် MNHRC မှယင်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် နည်းဥပဒေများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှအတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးထားသော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များ နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိ ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ပါသည်။

လက်ရှိတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေအားပြင်ဆင်ဖို့ရန် သုံးသပ်နေသည်ဖြစ်ရာ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးကော်မတီသည် MNHRC အား ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုအရ သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာအောင် အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းချက်အသစ် ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။ ထိုပြဌာန်းချက်တွင် ကော်မရှင်နှင့်

အခြားအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဝန်ကြီးဌာနအကြားရှိ ဆက်ဆံရေးကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထည့်သွင်းထားသင့်ပါသည်။ ဤအဆိုပြုချက်သည် တော်ရုံသင့်ရုံမျှသာဖြစ်သော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးများ လေးစားလိုက်နာခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်တွင် အမြစ်တွယ်လာအောင် တရားဝင်အုတ်မြစ်ချပေးခြင်းဖြစ်ပြီး များစွာ ထိရောက်မှု ရှိလာနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ ICJ မှ အကြံပြုလိုသည်မှာ အနည်းဆုံးအောက်ပါအချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်ထဲတွင် ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။ “နိုင်ငံအတွင်းအဖွဲ့အစည်းများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသော မြန်မာအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဟု ခေါ်တွင်သည့် သီးခြားလွှတ်လပ် သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဖော်ပြပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ကော်မရှင်၏ နှစ်စဉ်ခွင့်ပြုအသုံးစရိတ်ကို အလိုအလျောက်နှင့် ပုံမှန် အတည်ပြု ထုတ်ပြန်ရမည်။”

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ကုလအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ဖွဲ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ဤပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဝိုင်းဝန်းကူညီသင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးဆောင်ရွက်နေကျသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသည် ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော အကြံပြုချက်များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ အကြံပြုချက်များ၊ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ အကြံပြုချက်များနှင့် GANHRI မှ အကြံပြုချက်များကို နိုင်ငံအတွင်း ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုမဲ့နေမှုကို ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ရန် အတွက် အဓိကကြသော ခြေလှမ်းများအဖြစ် ဂရုပြုစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

နောက်ဆက်ဆွဲ (၁) - အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်အဖွဲ့ (ICJ)အကြောင်း

၁၉၅၂ တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာတိုက်ကြီး (၅)တိုက်တွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော မိမိတို့ ICJ အဖွဲ့သည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများ နှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား တိုးတက်သောအမြင်ဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ပြီး ထိရောက်စွာ လက်တွေ့ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းခြင်း၊ နိုင်ငံသား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး နှင့် လူမှုရေး အခွင့်အရေးများရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းစနစ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း နှင့် တရားစီရင်ရေးနှင့် တရားရေးဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ၏ သီးခြားလွှတ်လပ်မှုတို့ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း စသည့် ဦးတည်ချက်များဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ICJ သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၄ နှစ်ဦးပိုင်းမှစပြီး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာလျက်ရှိပါသည်။⁵⁵ ဤလုပ်ငန်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး MNHRC ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ သည် (လူ့အခွင့်အရေးများကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် ပူးတွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းများ အပါအဝင်) များစွာအထောက်အကူဖြစ်ခဲ့ပါသည်။⁵⁶ ဤအစီရင်ခံစာရေးသားရာတွင် မိမိတို့ ICJ သည် MNHRC ထံမှ အကြံဉာဏ်နှင့် သုံးသပ်ချက်များကို တောင်းခံခဲ့ပါသည်။

နောက်ဆက်ဆွဲ - (၂) "Paris Principles" (Unofficial Third Party Translation)

အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများ၏အဆင့်အခြေအနေနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်
အခြေခံမူများ (ပါရီအခြေခံမူများ)

လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်တာဝန်များ

၁။ အမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို လူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်စေရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအပ်နှင်းရမည်။

၂။ အမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို ၎င်း၏ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ သတ်မှတ်၍ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တွင်ဖြစ်စေ ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်တစ်ရပ်ကို တတ်နိုင်သမျှကျယ်ပြန့်စွာ ဖော်ပြရမည်။

၃။ အမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်သည် အောက်ဖော်ပြပါတာဝန်များ ရှိရမည်။

(က) သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများက တောင်းခံ၍ဖြစ်စေ၊ လူ့အခွင့် အရေး မြှင့်တင်စေရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့်အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုကိုအထက်သို့လွှဲပြောင်းခြင်း၊ ထင်မြင်ချက်ပေးခြင်း၊ အကြံပြုခြင်း၊ အဆိုပြုခြင်း နှင့်အစီရင်ခံစာ ပြခြင်းတို့မပြုဘဲ ၎င်းလုပ်ပိုင်ခွင့်အရ ကြားနာ၍ဖြစ်စေ၊ အစိုးရ၊ လွှတ်တော်နှင့် အခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်သို့ အကြံပြုတင်ပြရန် အတွက်ထိုအမျိုး သားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းသည် အဆိုပါထင်မြင်ချက်၊ အကြံပြုချက်၊ အဆိုပြုချက် နှင့်အစီရင်ခံစာတို့ ကိုထုတ်ပြန်ရန် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပြီး၊ ထိုအမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်း ၏ အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာသည် အောက်ပါနယ်ပယ်များနှင့် သက်ဆိုင်စေရမည် (၁) လူ့အခွင့်အရေးအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် မြှင့်တင်ဆောင် ရွက်ရေးကိုရည်ရွယ်၍ မည်သည့်ဥပဒေ သို့မဟုတ် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက် များနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ကို၊ ယင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်းသည် တည်ဆဲဥပဒေ သို့မဟုတ် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသာမက ဥပဒေမူကြမ်းနှင့် အဆိုပြုချက်တို့ကို စိစစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ လူ့အခွင့်အရေး အခြေခံမူနှင့် လိုက်လျော ညီထွေဖြစ်မှု သေချာစေရန်အတွက်သင့်လျော်သည့် အကြံပြုချက်များကို တင်ပြရမည်။ လိုအပ်ပါက ဥပဒေအသစ် ပြဋ္ဌာန်းရန် တည်ဆဲဥပဒေပြင်ဆင်ရန်၊ စီမံခန့်ခွဲရေး နည်းလမ်းများကိုချမှတ်ရန်နှင့် ပြင်ဆင်ရန်တို့ ကိုအကြံပြုခြင်း။

(၂) လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်၍ ဆောင်ရွက်ရမည့် အခြေအနေ တစ်စုံတစ်ရာ၊

(၃) ယေဘုယျအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်အမျိုးသားရေးအခြေအနေ နှင့်ပို၍တိကျသော ကိစ္စရပ်များအပေါ် အစီအရင်ခံစာ ပြင်ဆင်ခြင်း၊

(၄) လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသည့် နိုင်ငံ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုရှိ အခြေအနေများ၊ အဆိုပါအခြေအနေ များအဆုံးသတ်စေရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုများကိုအဆိုပြုခြင်းနှင့် လိုအပ်ပါကအစိုးရ၏ အနေအထားနှင့် တုံ့ပြန်မှုများအပေါ် သဘောထားအမြင်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့်အစိုးရအား ထောက်ပြပေးခြင်း။

(ခ) နိုင်ငံတော်က အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး စာချုပ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော ပြည်တွင်းဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းများ နှင့်ကျင့် သုံးမှုနှင့် ထိရောက်သော အကောင်အထည်ဖော်မှု သေချာစေရေးတိုးတတ်မှုရှိရန်၊

(ဂ) အထက်ဖော်ပြပါ စာချုပ်များအား အတည်ပြုရေး သို့မဟုတ် အဆိုပါစာချုပ်များ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဝင်ရောက်ရေးတို့ကို တိုက်တွန်းအားပေးရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှု သေချာစေရန်၊

(ဃ) ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့်ယင်း၏ ကော်မတီများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသို့ ယင်းတို့စာချုပ်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီနိုင်ငံ တော်မှတင်သွင်းရန်လိုအပ်သည့် အစီရင်ခံစာများတွင်ပါဝင်ရန်၊ လိုအပ်ပါက ယင်းတို့လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်မှုအပေါ် အပြန်အလှန် လေးစားလျက် အဆိုပါအကြောင်းအရာအပေါ် ထင်မြင်ချက်များ ဖော်ပြရန်၊

(င) ကုလသမဂ္ဂဖွဲ့စည်းပုံပါ ကုလသမဂ္ဂနှင့်အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့ အစည်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးကိစ္စများ အတွက် အခွင့်အာဏာရှိသော အခြားနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊

(စ) လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ သင်ကြားရေး၊ သုတေသနပြုလုပ်ရေး အစီအစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရေးကူညီပေးရန်နှင့်ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုတွင်ပါဝင်ရန်၊

(ဆ) လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပုံစံမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားမှု ပပျောက်ရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုကို အဓိကအားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်း၊ ပညာပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ ပြုလုပ်၍လည်းကောင်း အများပြည်သူသိရှိမှု တိုးမြှင့်စေခြင်းဖြင့် သတင်းထုတ်လွှင့်ရန်။

ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လွတ်လပ်မှုနှင့် မူမတူယှဉ်တွဲသည့်ဝါဒနှင့် ပတ်သက်၍အာမခံခြင်း

၁။ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့်မြှင့်တင်ရေးတွင် ဆောင်ရွက်နေ သောလူမျိုးပေါင်းစုံ ကိုယ်စားပြုသည့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ (အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်း) သေချာစေရေးလိုအပ်သော အာမခံချက်အားလုံးပါဝင်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း တစ်ရပ်နှင့်အညီ၊ အထူးသဖြင့် ထိရောက်သည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ် များမှတစ်ဆင့် အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့ အစည်း၏ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အဖွဲ့ဝင်များအား ခန့်အပ်ခြင်းကိုရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း နည်းလမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းဖြင့် ဖြစ်စေခန့်အပ်ရမည်။ လူမျိုးပေါင်းစုံကိုယ်စားပြုသည့် လူမှုရေးအဖွဲ့များ (အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း) တို့ပါဝင်စေရန် -

(က) လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုကို တိုက်ဖျက်သည့် ကြိုးပမ်းမှုများအတွက် တာဝန်ရှိသော အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်း၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ လူမှုရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဥပမာအားဖြင့် ရှေ့နေအသင်းများ၊ ဆရာဝန်များ၊ သတင်းစာဆရာများနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော သိပ္ပံပညာရှင်များ

(ခ) ဒဿနိကနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအတွေးအမြင်များ၏ လမ်းကြောင်း၊

(ဂ) တက္ကသိုလ်များနှင့် အရည်အချင်းပြည့်ပညာရှင်များ၊

(ဃ) ပါလီမန်၊

(င) အစိုးရဌာနများ (အကယ်၍ အဆိုပါဌာနများမှပါဝင်ပါက ၎င်းတို့ကိုယ်စားလှယ် များသည်စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ အကြံပေးရသည့် နေရာတစ်ခုမှ ပါဝင်သင့်သည်။)

၂။ အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများတွင် ၎င်း၏ဆောင်ရွက်မှုများ အဆင်ပြေချောမွေ့ စေရေးအတွက် သဟဇာတဖြစ်သော အခြေခံအဆောက်အအုံတစ်ရပ်၊ အထူးသဖြင့် လုံလောက်သည့် ရန်ပုံငွေရှိရမည်။ အစိုးရနှင့်မသက်ဆိုင်ပဲလွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့ အစည်းအဖြစ်ရပ်တည်ရန်နှင့် အဖွဲ့အစည်း၏လွတ်လပ်စွာရပ်တည်မှုကို ထိခိုက်စေ သည့်ဘဏ္ဍာရေး ထိန်းချုပ်မှုမဖြစ်စေရန်အတွက် အဆိုပါရန်ပုံငွေထားရှိခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ဝန်ထမ်းများခန့်ထားရန်နှင့် အဖွဲ့အစည်းနေရာအ တွက်အထောက်အကူဖြစ်သင့်သည်။

၃။ အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်များအတွက် ခိုင်မာသောလုပ်ပိုင်ခွင့် သေချာစေရေးအတွက် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းသည် အမှန်တကယ်လွတ်လပ်မှု မရှိသည်မဟုတ်ပါက ၎င်းတို့ကို ခန့်ထားမှုကိုလုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် သီးခြားကာလကို ထုတ်ပြန်ပေးသည့် တရားဝင်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ရပ်ဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်စေရမည်။ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ထပ်မံသက်တမ်းတိုးနိုင်ပြီး၊ အဖွဲ့အစည်း၏အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်မှုတွင် လူမျိုး၊ နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာကိုးကွယ်မှု မတူကွဲပြားစွာပါဝင်မှု သေချာစေရမည်။

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုနည်းလမ်းများ

အဖွဲ့အစည်း၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု မူဘောင်အတွင်းတွင် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းသည်-

(က) အစိုးရက မေးမြန်းသည့် မေးခွန်း သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့်အာဏာပိုင်တစ်ခု သို့လွှဲအပ်ခြင်းမပြုပဲ ယင်းကလက်ခံသည့် မေးခွန်း၊ ယင်း၏အဖွဲ့ဝင်များ သို့မဟုတ် မည်သည့်လျှောက်ထားသူ၏ အဆိုပြုချက်အပေါ်တွင် ယင်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အတွင်းကျရောက်သည့် မည်သည့်မေးခွန်းကိုမဆို လွတ်လပ်စွာထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည်။

(ခ) ယင်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတွင်းကျရောက်သည့် အနေအထား အကဲဖြတ်ရန် အတွက် မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမဆို ကြားနာနိုင်သည့်အပြင် လိုအပ်သည့်မည်သည့် သတင်းအချက်အလက် သို့မဟုတ် မည်သည့်စာရွက်စာတမ်းကိုမဆို ရယူရမည်။

အထူးသဖြင့်ယင်း၏ အကြံပြုချက်နှင့် တိုက်တွန်းချက်များကို ထုတ်ပြန်နိုင်ရန်အတွက် ပြည်သူ့အကြံပြုချက်များကို တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သတင်းစာ ရှင်းလင်းချက်ပွဲတစ်ခုမှ တစ်ဆင့်အကြောင်းကြားရမည်။

(ဃ) အဖွဲ့ဝင်များအချင်းချင်း ပုံမှန်တွေ့ဆုံရမည်ဖြစ်ပြီး၊ လိုအပ်ပါက မည်သည့်အခါ တွင်မဆို အဖွဲ့ဝင်အားလုံးလာရောက်ကြရမည်။

(င) လိုအပ်ပါက အဖွဲ့ဝင်များအကြား လုပ်ငန်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အဖွဲ့ အစည်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကူညီဆောင်ရွက်ရန် ဒေသဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ရုံးခွဲများကို ဖွဲ့စည်းရမည်။

(စ) တရားစီရင်ရေး စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် သို့မဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍တာဝန်ရှိသည့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ နှင့်အကြံပြုဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ရမည်။ (အထူးအားဖြင့် စုံစမ်းရေးအရာရှိများ၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဖြန့်ဖြေသူများနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ)

(ဆ) အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ငန်းများကိုချဲ့ထွင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံကျသောအခန်းကဏ္ဍကို အကြောင်းပြု၍ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးတိုးတတ်မှု မြှင့်တင်ရန်၊ လူမျိုးခွဲခြားရေးကိုတိုက်ဖျက်ရန်၊ ထိခိုက် လွယ်သောအုပ်စုများဖြစ်သည့် (အထူးသဖြင့် ကလေး၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ၊ ဒုက္ခသည်များ၊ ကာယဉာဏစွမ်းအား ချို့ယွင်းသူများ) သို့မဟုတ် အထူးပြုထားသောဧရိယာများကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရေးပြုလုပ်ရန် လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအတွက်အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း များနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုတိုးမြှင့်ရန်၊

Additional principles concerning the status of commissions with quasi-jurisdictional competence (additional text not translated into Burmese)

A national institution may be authorized to hear and consider complaints and petitions concerning individual situations. Cases may be brought before it by individuals, their representatives, third parties, non-governmental organizations, associations of trade unions or any other representative organizations. In such circumstances, and without prejudice to the principles stated above concerning the other powers of the commissions, the functions entrusted to them may be based on the following principles: (a) Seeking an amicable settlement through conciliation or, within the limits prescribed by the law, through binding decisions or, where necessary, on the basis of confidentiality; (b) Informing the party who filed the petition of his rights, in particular the remedies available to him, and promoting his access to them; (c) Hearing any complaints or petitions or transmitting them to any other competent authority within the limits prescribed by the law; (d) Making recommendations to the competent authorities, especially by proposing amendments or reforms of the laws, regulations and administrative practices, especially if they have created the difficulties encountered by the persons filing the petitions in order to assert their rights.

Myanmar Office
Twin Centro Tower
Baho Rd, Sanchaung
Yangon, Myanmar

ဦးထွန်းထွန်းဟိန် (ခ) ဦးထွန်းအောင်
ဥက္ကဋ္ဌ
အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးကော်မတီ
ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်
နေပြည်တော်၊ မြန်မာ

၂၅ ရက်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ

အကြောင်းအရာ ။ ။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းအပေါ်
ဥပဒေပညာရှင်များမှ အကြံပြုချက်များ

လေးစားရပါသောဥက္ကဋ္ဌကြီးခင်ဗျား

မိမိတို့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်အဖွဲ့ (ICJ) သည် အစိုးရ မဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့စည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် နိုင်ငံအတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ တရားရေးစနစ်များ အားကောင်းလာစေရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဒေသ အားလုံးမှ ဂုဏ်သရေရှိ ဥပဒေပညာရှင်များနှင့် ရှေ့နေများဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသော မိမိတို့ ICJ အဖွဲ့သည် ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းလုံးတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို အားပေးမြှင့်တင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ICJ သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစပြီး ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးနှင့် တရားသူကြီးများ၊ ရှေ့နေများဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အားပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေရေးဆွဲဖို့ရန်အတွက် ပြင်ဆင်ချက်များကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှ လေ့လာလျက်ရှိသည်ကို မိမိတို့ ICJ မှ ကြိုဆိုပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် "ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်) ပြင်ဆင်ရေး ပူးပေါင်းကော်မတီ၏ အစီရင်ခံစာ - လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ" ကို မိမိတို့ ICJ မှ လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် လူကြီးမင်း၏ကော်မတီသည် ဥပဒေပညာရှင်များ အပါအဝင် နယ်ပယ်အသီးအသီးမှ သက်ဆိုင်သူများထံမှ အကြံဉာဏ်များတောင်းခံသွားမည်ဟု (အစီရင်ခံစာ၏ အခန်း ၂၃(၁)) တွင်ထည့်သွင်းရေးသားထားပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ မိမိတို့ ဥပဒေပညာရှင်များ၏ ညွှန်ကြားမှုရှိသမျှသုံးသပ်ပြီး ရရှိလာသည့် အကြံပြုချက် (၂) ချက်ကို ကော်မတီထံသို့ လေးစားစွာတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

မိမိတို့ ICJ သည် ဒီမိုကရေစီသဘောတရားများနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးစံနှုန်းများနှင့်အညီ စစ်တပ်အား အရပ်သားအစိုးရ၏အောက်တွင် အုပ်ချုပ်ထားနိုင်ရေးအတွက် အခြေခံဥပဒေ၏ မည်သည့်အချက်များကို ပြင်ဆင်သင့်ကြောင်းကို ဥပဒေရေးရာသုံးသပ်ချက်များ ရေးသားထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ လူကြီးမင်းမှ ဖိတ်ခေါ်ပါက လာရောက်ဆွေးနွေးတင်ပြ လိုပါသည်။ သို့ရာတွင် လူကြီးမင်း၏ ကော်မတီမှ အဆိုပါပြင်ဆင်ချက်များကို

စဉ်းစားသုံးသပ်နေပြီးဖြစ်ကြောင်း သိရှိရသည့်အလျောက် ဤစာတွင် မိမိတို့မှ အကြံပြုချက် (၂) ချက်ကိုသာ တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

(၁) လက်ရှိထက်ပိုမိုအားကောင်းပြီး အမြဲတမ်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်လာစေရန် အခြေခံဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးထားသော မြန်မာအမျိုးသားလူ့အခွင့်ရေး ကော်မရှင် တစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ရန်။

(၂) ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ (နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးအချို့အား ချွင်းချက်ထားကာ) မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝန်းတွင် နေထိုင်သူအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးဖို့ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခန်း (၈) တွင် ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော “မူလအခွင့်အရေးများ” ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်လာအောင်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၄၇ အရ သက်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်အားလုံးတွင် “နိုင်ငံသား”ဆိုသည့် စကားရပ် အစား “မည်သူမဆို” ဆိုသည့် စကားရပ်ဖြင့် အစားထိုးသင့်ပါသည်။

မိမိတို့ ICJ မှ အကြံပြုချက်များ၏ အသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်ကို ဤစာနှင့်အတူ ပူးတွဲတင်ပြ လိုက်ရပါသည်။ ဤအကြံပြုချက်များကို မိမိတို့ဘက်မှ အသေးစိတ် ဆွေးနွေးတင်ပြခွင့်ရရန် မျှော်လင့်မိပါသည်။

မေးခွန်းများမေးမြန်းလိုပါလျှင် ကျွန်တော့်အားတိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ICJ ၏ ဥပဒေအကြံပေး ဒေါ်နှင်းဝင်းအောင်ထံသို့လည်း အီးမေးလ် (hninwin.aung@icj.org) (သို့) ဖုန်း ၀၉၄၂၈၁၂၂၇၉၄ ဖြင့် ဆက်သွယ်မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်

ရှောင်ဘိန်း

ဥပဒေအကြံပေး

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်အဖွဲ့

(Note: full proposal on file with ICJ, available on request).

¹ MNHRC အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် လက်ရှိကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ၁၀ ဦး ကိုစာရင်းပြထားသော်လည်း မိမိတို့ ICJ မှနားလည်သည်မှာ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် သုံးဦး၏သက်တမ်းမှာ ၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကုန်ဆုံးခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

² မြန်မာအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၂၀ - ၂၀၂၄ - ဆွေးနွေးရန်မူကြမ်း” ပါ ပန်းတိုင် ၁.၁ ကိုရှုရန် <http://www.mnhrc.org.mm/en/publication/strategic-plan-2020-2024-consultation-draft/> (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင်ဝင်ရောက်ရယူခဲ့)

³ MNHRC ၏ စနစ်အရပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို အကြံပေးနိုင်ရန်အတွက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့အစည်း ၂၄ သည် “MNHRC ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ လုပ်ငန်းကော်မတီ” တစ်ရပ်ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ လုပ်ငန်းကော်မတီသည် လက်ရှိကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ သက်တမ်းကိုတိုးမြှင့်ပေးဖို့ရန် သမ္မတကိုတောင်းဆိုခဲ့ပြီး ကော်မရှင်ရွေးချယ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ် ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေအား ပြင်ဆင်ပြီး ယင်းဥပဒေအသစ်အရ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို ရွေးချယ်ခန့်အပ် ဖို့ရန် လွှတ်တော်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်ဟု နားလည်သိရှိရပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လထုတ် MNHRC ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ လုပ်ငန်းကော်မတီ၏ “မြန်မာအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေအားပြင်ဆင်ဖို့ရန် အကြံပြုချက်များ” ကို ရှုရန်။

⁴ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့ထုတ် “မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာ လွတ်လပ်သော အချက်အလက်ရှာဖွေရေးအဖွဲ့၏ အသေးစိတ်တွေ့ရှိချက်များ အစီရင်ခံစာ”ကိုရှုရန်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးမှူး၏ “မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေအစီရင်ခံစာ” UN Doc. A/74/342 (2019) ကိုရှုရန်။

⁵ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကုစားမှုပြုလုပ်ခြင်းနှင့် တာဝန်ခံတာဝန်ယူမှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း တို့အတွက် အတားအဆီးများကို အသေးစိတ်လေ့လာသုံးသပ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလထုတ် “မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုးဝါးသောလူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ အတွက် တရားမျှတမှုရယူခြင်း - အခြေပြုစံထာ တိုင်းတာလေ့လာမှု” အစီရင်ခံစာတွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာကို အောက်ပါလင်ခ်တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။ <https://www.icj.org/myanmar-reverse-laws-and-practices-that-perpetuate-military-impunity-new-icj-report/>

⁶ ကုလသမဂ္ဂ နိုင်ငံတကာလွတ်လပ်သောအချက်အလက်ရှာဖွေရေးအဖွဲ့သည် ကချင်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုဟု မှတ်ယူနိုင်သော ပစ်ခတ်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း ကောက်ချက်ချခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် လူမျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုပစ်ခတ်မှုအား စုံစမ်းလေ့လာရန် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ကုလလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီထံ တင်းသွင်းခဲ့သော ယင်း၏ အစီရင်ခံစာတွင် “ဒီမိုကရေစီဘောင်နှင့် မူလအခွင့်အရေးများအား ကျင့်သုံးလိုက်နာမှုများ” နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အခက်အခဲများနှင့် အနှုတ်လက္ခဏာဆောင်သော လားရာများရှိနေကြောင်း ပညာရှင်များမှ တွေ့ရှိသုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာ လွတ်လပ်သော အချက်အလက်ရှာဖွေရေးအဖွဲ့၏ “မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော အချက်အလက်ရှာဖွေရေးအဖွဲ့၏ အသေးစိတ်တွေ့ရှိချက်များ အစီရင်ခံစာ” ကိုရှုရန်။ UN Doc. A/HRC/39/CRP.2 (17 September 2018).

⁷ ICJ “ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေအတွက် အမေးအဖြေများ” နိုင်ငံဘာလ ၂၀၁၇ ထုတ် (စာမျက်နှာ ၃ - ၄) ကို ရှုရန်။ အောက်ပါလင်ခ်တွင်ရယူနိုင်ပါသည် - <https://www.icj.org/myanmar-rule-of-law-must-drive-responses-to-rohingya-crisis/>

⁸ အစိုးရ၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီမှ ဖွဲ့စည်းခဲ့သော “လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ”သည် သက်တမ်းတိုးခဲ့ပြီး ကုလမှထောက်ခံအတည်ပြုသော “ပါရီအခြေခံသဘောတရားများ” အရ ဖွဲ့စည်းထားသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် မရောက်ရှိခဲ့ပေ။ Jonathan Liljeblad, “The Efficacy of National Human Rights Institutions Seen in Context: Lessons from the Myanmar National Human Rights Commission,” *Yale Human Rights and Development Law Journal*, Volume 19.1, 2017, စာမျက်နှာ ၁၀၂-၃ ကိုရှုရန် အောက်ပါလင်ခ်တွင်ရယူနိုင် <https://digitalcommons.law.yale.edu/yhrdlj/vol19/iss1/3>. David Kinley and Trevor Wilson, “Engaging a Pariah: Human Rights Training in Burma/Myanmar,” *Human Rights Quarterly*, Volume 29, Number 2, May 2007, စာမျက်နှာ 383 တွင် ရှုရန်။

⁹ ၂၀၁၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော သမ္မတရုံးအမိန့်အမှတ် ၃၄/၂၀၁၁။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၂၄ ရက်တွက် အတည်ပြုခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီဥပဒေ (အမှတ် ၂၁/၂၀၁၄)။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော Jonathan Liljeblad ၏ စာတမ်းကို ရှုရန် - စာမျက်နှာ ၉၇-၉၈။

¹⁰ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော သမ္မတရုံး အမိန့်အမှတ် ၃၄/၂၀၁၁။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီဥပဒေ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော Jonathan Liljeblad ၏ စာတမ်းကို ရှုရန် - စာမျက်နှာ ၉၇-၉၈။

¹¹ နာမည်ပြောင်းလိုက်သည့်အတွက် International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions အား GANHRI ဟူ၍သာ သုံးနှုန်းသွားမည်ဖြစ်သည်။

¹² လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကွန်ရက်သည် (ယခင်က the International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions ဟုခေါ်သည်) NHRI များနှင့် ကုလလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခုလုံးအကြား ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ GANHRI သည် NHRI များ၏ အဆင့်အတန်းသတ်မှတ်မှုကို ၅ နှစ်တစ်ကြိမ် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး အဆင့် သုံးဆင့် သတ်မှတ်ပေးသည်။ ပါရီအခြေခံသဘောတရားများနှင့် လုံးဝကိုက်ညီလျှင် “က” အဆင့်၊ အချို့တဝက်ကိုက်ညီလျှင် “ခ” အဆင့်၊ နှင့် လုံးဝ လိုက်နာမှုမရှိလျှင် “ဂ” အဆင့်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် A/Res/48/134 National institutions for the promotion and protection of human rights (20 December 1993) ကိုရှုရန်။

¹³ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ နိုင်ငံတကာ ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ရေးကော်မတီ၏ “Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA) ၏ အစီရင်ခံစာနှင့်အကြံပြုချက်များ” အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဂျနီဗာမြို့ ၁၆-၂၀ နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၅။ GANHRI, “လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများ နိုင်ငံတကာမဟာမိတ်အဖွဲ့မှ အမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများကို အသိမှတ်ပြုထားသော အဆင့်အတန်းပြဇယား - ၂၀၁၉ ခုနှစ် မေလအထိအခြေအနေ” စာမျက်နှာ ၉, <https://nhri.ohchr.org/EN/Documents/Status%20Accreditation%20Chart%20%289%20May%202019%29.pdf> တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင်ဝင်ရောက်ရယူသည်။)

¹⁴ <http://www.mnhrc.org> အင်တာနက်စာမျက်နှာ၏ ထုတ်ဝေပြီးစာအုပ်စာတမ်းများခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ရှာဖွေရန်။ နောက်ဆုံးနှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်တင်ထားခြင်း မရှိသေးပေ (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ ရက်နေ့အထိ)။ အစီရင်ခံစာများကို မြန်မာဘာသာဖြင့် အင်တာနက်စာမျက်နှာပေါ်တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

¹⁵ ICJ ၏ “ICJ နှင့် မြန်မာအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တို့၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲဖိုရမ်” (၂၀၁၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၆ ရက်) <https://www.icj.org/icj-and-myanmar-national-human-rights-commission-forum-on-economic-social-and-cultural-rights/>

¹⁶ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ Signing ICCPR is a step towards building democracy with human dignity, <https://www.moi.gov.mm/moi:eng/?q=news/9/06/2019/id-18010>

¹⁷ ဥပမာ “သက်ဆိုင်သူထံ ပြန်ပို့ရန် - မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်အတွက် လွှတ်တော်ထံသို့ ပြန်လည်ပေးပို့ရမည်” (၂၀၁၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ) https://progressivevoicemyanmar.org/wp-content/uploads/2018/10/MNHRC_Report_Burmese_Web.pdf ကို ရှုရန်၊ Asian NGOs Network on National Human Rights Institutions ၏ “Suspicious Minds: The Myanmar National Human Rights Commission’s Trust Deficit” ၂၀၁၇ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ။ နော်ဘတ်တီဟန် ၏ Myanmar Times တွင် ရေးသားခဲ့သော CSOs question human rights commission’s effectiveness (၂၀၁၈ အောက်တိုဘာလ ၁၂)၊ <https://www.mmtimes.com/news/csos-question-human-rights-commissions-effectiveness.html>၊ Equality Myanmar ၏ MNHRC Must Take Stand on Extrajudicial Killings of Rakhine Villagers (၂၀၁၉ ခုနှစ် မေလ ၂၅ ရက်)၊ <https://equalitymyanmar.org/mnhrc-must-take-stand-on-extrajudicial-killings-of-rakhine-villagers/>၊ ရဲမြန် ၏ Frontier Myanmar တွင်ရေးသားခဲ့သော Human Rights Commission is a shield for military violations, say CSOs (၂၀၁၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်) <https://frontiermyanmar.net/en/human-rights-commission-is-a-shield-for-military-violations-say-csos> တို့ကိုရှုရန်။

¹⁸ MNHRC ၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလထုတ် “စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်မှုအစီရင်ခံစာ”။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂမဟာမင်းကြီးရုံး၊ ကုလဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်၊ နှင့် NHRI များ အာရှပစိဖိတ်ဖိုရမ်တို့၏ ကူညီပံ့ပိုးမှုဖြင့်

သုံးသပ်ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ <http://www.mnhrc.org.mm/app/uploads/2019/10/MNHRC-CA-Report-Executive-Summary-Myanmar.pdf> တွင် ဖော်ပြနိုင်သည်။ (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ တွင်ဝင်ရောက်ရယူခဲ့သည်)

¹⁹ MNHRC ၏ “စွမ်းဆောင်ရည်ဆန်းစစ်မှုအစီရင်ခံစာ” (အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော)၊ စာမျက်နှာ ၇

²⁰ MNHRC ၏ “မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၂၀ - ၂၀၂၄ - အကြံပြုချက်ပေးနိုင်ရန် မူကြမ်း” ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့။ <http://www.mnhrc.org.mm/en/publication/strategic-plan-2020-2024-consultation-draft/> တွင် ရယူနိုင်သည်။ (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ တွင်ဝင်ရောက်ရယူခဲ့သည်။) အဖွဲ့အစည်းအများအပြားမှ အကြံပြုချက်များတင်ပြရေးသားခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာ Free Expression Myanmar (FEM) “5 gaps in MNHRC’s draft Strategic Plan,” 19 August 2019, available at: <http://freeexpressionmyanmar.org/5-gaps-in-mnhrcs-draft-strategic-plan/> (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ တွင်ဝင်ရောက်ရယူခဲ့သည်) Myanmar Centre for Responsible Business ၏ “MCRB Provides Comments on the Myanmar National Human Rights Commission Draft Strategic Plan 2020-2024,” ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်နေ့။ <https://www.myanmar-responsiblebusiness.org/mnhrc-draft-strategic-plan-2020-2024.html> တွင် ရယူနိုင်သည် (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ တွင်ဝင်ရောက်ရယူခဲ့သည်။) INGO Forum of Myanmar မှလည်း ဩဂုတ်လ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အကြံပေးချက်များကို တိုက်ရိုက်ပေးပို့ခဲ့သည်။ မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းအား အကြံပေးဆွေးနွေးရန် မူကြမ်းအား ထုတ်ပြန်ခြင်းမှ အပ အခြားဆွေးနွေးဆောင်ရွက်မှု အနည်းအကျဉ်းသာ ရှိခဲ့သည်။

²¹ MNHRC စာမျက်နှာရှိ ကော်မရှင်များ၏ အကြောင်း <http://www.mnhrc.org.mm/en/about/commissioners/> တွင် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၈ တွင်ဝင်ရောက်ရယူခဲ့သည်)။

²² ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၁၉ အကြား ICI မှ MNHRC အား တိုက်ရိုက်စုံစမ်းမေးမြန်းခဲ့သော်လည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမသိရပေ။

²³ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ အသက်များကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသော်လည်း အလုပ်အတွေ့အကြုံသက်တမ်းများအရ အသက် ၆၀ နှင့် အထက်ရှိကြကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

²⁴ ကုလအထွေထွေညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက် UN GA Resolution A/Res/48/134, National institutions for the promotion and protection of human rights (၁၉၉၃)။

²⁵ A/Res/48/134 စာမျက်နှာ ၄။

²⁶ A/Res/48/134 စာမျက်နှာ ၅

²⁷ A/Res/48/134 စာမျက်နှာ ၅-၆

²⁸ A/Res/48/134 စာမျက်နှာ ၆

²⁹ A/Res/48/134 စာမျက်နှာ ၄-၅

³⁰ GANHRI ဖွဲ့စည်းပုံ ပုံမ ၁၀ နှင့် ၁၅

³¹ GANHRI ၏ အင်တာနက်စာမျက်နှာအရ ၂၀၁၉ ခုနှစ် မေလအထိ NHRI ၁၂၃ ဖွဲ့အနက် “က” အဆင့်မှာ ၇၉ ဖွဲ့၊ “ခ”အဆင့်မှာ ၃၄ ဖွဲ့နှင့် “ဂ” အဆင့်မှာ ၁၀ ဖွဲ့ရှိပါသည်။ <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/GANHRIAccreditation/Pages/default.aspx>

³² The Provedoria dos Direitos Humanos e Justica ကို ဒီမိုကရက်တစ်တီမော်လက်စတေသမ္မတနိုင်ငံ ၂၀၀၂ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အခန်း ၂၇ တွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားပါသည်။ အသေးစိတ်လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပြဌာန်းဥပဒေဖြင့် ပြဌာန်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ GANHRI မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ယင်းအဖွဲ့သည့် “က” အဆင့် အသိမှတ်ပြုခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို ဖိလစ်ပိုင်သမ္မတနိုင်ငံ ၁၉၈၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် GANHRI ထံမှ “က” အဆင့်အသိမှတ်ပြုမှု ရရှိခဲ့သည်။ <http://pdhj.tl/about/budget/?lang=en>; <http://chr.gov.ph/about-chr/>

³³ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ (၄)

³⁴ MNHRC ၏ ဝန်ထမ်းများသည် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၏ စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို လိုက်နာရဖွယ်ရှိသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၄ နှင့် ၆၁ တို့ကို ရှုရန် (အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော)။ အခြားသက်ဆိုင်သောဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများမှာ ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၂၁ နှင့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းဥပဒေ၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းနည်းဥပဒေ၊ နှင့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းကျင့်ဝတ်များ စသည်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

³⁵ ပုဒ်မ ၅ အရ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ကော်မရှင်ကိုဖွဲ့စည်းနိုင်ရေးအတွက် အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သော ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်လောင်း စိစစ်ရွေးချယ် ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရမည်ဖြစ်သည်။ “ (က) ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်၊ (ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ (ဂ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ (ဃ) ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်၊ (င) မြန်မာနိုင်ငံတရားလွှတ်တော် ရှေ့နေများကောင်စီမှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး၊ (စ) ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်မှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး၊ (ဆ) မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး၊ (ဇ) ဥပဒေနှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းထားသော အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦး။” ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၃၂(ခ)(၂)အရ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပြီး ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ထံ သတင်းပို့ရပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၁၄ အသင်းအဖွဲ့များမှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ ပုဒ်မ ၇ အရ ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများသည် ဆန္ဒအလျောက်မှတ်ပုံတင်နိုင်သည် ဟုပြဌာန်းထားပါသည်။ (ဥပဒေအမှတ် ၃၁/၂၀၁၄၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၈ ရက်)

³⁶ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄ “နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ဦးရေ အနည်းဆုံး ၇ ဦးမှ အများဆုံး ၁၅ဦးအထိ ပါဝင်သော မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်းရမည်။”

³⁷ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၊ ၁၃၊ ၁၄

³⁸ ၂၀၁၄ လူဦးရေစာရင်း၏ အချက်အလက်များကို သုံးသပ်ချက်အရ ၃၅ နှစ်အောက်ရှိသူမှာ ၃၁,၄၀၁,၆၂၂ ဦးရှိပြီး စုစုပေါင်းလူဦးရေ ၅၀,၂၇၉,၉၀၀ ၏ ၆၂.၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် “၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေနှင့် အိမ်အကြောင်းအရာ သန်းခေါင်စာရင်း - ပြည်ထောင်စုအစီရင်ခံစာ၊ သန်းခေါင်စာရင်းအစီရင်ခံစာ အတွဲ ၂” တွင်ရှုရန် http://www.dop.gov.mm/sites/dop.gov.mm/files/publication_docs/census_main_report_union_-_myanmar_0.pdf

³⁹ ကုလလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ “မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော အချက်အလက်ရှာဖွေရေးအဖွဲ့၏ အသေးစိတ် တွေ့ရှိချက်များ အစီရင်ခံစာ” ၂၀၁၈ ခုနှစ်

⁴⁰ ကော်မရှင်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုထမ်းဆောင်မှု၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို အတိမ်းအစောင်းမဖြစ်လျှင် အခြားငွေကြေး အထောက်အပံ့များရယူခွင့်ကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။ ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆ နှင့် ၄၇

⁴¹ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃

⁴² လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၈၊ ၂၉၊ ၃၃

⁴³ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၂ အရ MNHRC သည် အောက်ပါအကြောင်းပြချက်များကြောင့် တိုင်တန်းချက်ကို အရေးမယူ၍ရပေသည်။ (က) တိုင်တန်းချက်သည် သဘောရိုးဖြင့်တိုင်ကြားချက် မဟုတ်ခြင်း၊ (ခ) တိုင်တန်းချက်သည် ကော်မရှင်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွင်း မကျရောက်ခြင်း၊ (ဂ) တိုင်တန်းသူအတွက် ပို၍သင့်လျော်သောကုစားမှု သို့မဟုတ် ကြောင်းကျိုးညီညွတ်စွာ တိုင်တန်းနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ ရှိခြင်း။ ထို့အပြင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၃ အရ တိုင်တန်းချက်ကို ငြင်းပယ်ခဲ့ သော်လည်း ကော်မရှင်သည် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှုဖြင့် ယေဘုယျ စုံစမ်းစစ်ဆေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

⁴⁴ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၂

⁴⁵ ကုလလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ “မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော အချက်အလက်ရှာဖွေရေးအဖွဲ့၏ အသေးစိတ် တွေ့ရှိချက်များ အစီရင်ခံစာ” (၂၀၁၈ ခုနှစ်)၊ Regulation 46(3) အရလျှောက်ထားလာမှုကို နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုရုံးတော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက် *Decision on the “Prosecution’s Request for a Ruling on Jurisdiction under Article 19(3) of the Statute* (၂၀၁၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၆ ရက်) No. ICC-ROC46(3)-01/18

⁴⁶ ၂၀၁၄ လူဦးရေစာရင်းတွင် စာရင်းသွင်းမှတ်တမ်းတင်ခံရသူများ၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် ဥပဒေအထောက်အထားတစ်စုံတရာ မရှိကြပေ။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် “၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေနှင့် အိမ်အကြောင်းအရာ သန်းခေါင်စာရင်း - ပြည်ထောင်စုအစီရင်ခံစာ၊ သန်းခေါင်စာရင်းအစီရင်ခံစာ အတွဲ ၂” စာမျက်နှာ ၂၀၇ - ၂၁၀။ ဆက်လက်ပြီးအသေးစိတ်သိရှိလိုပါက ICJ ၏ “မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများ - ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးချက်ချင်းလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိခြင်း” ၂၀၁၉ ဇွန်လ ထုတ် အစီရင်ခံစာ စာမျက်နှာ ၅ တွင်ရှုရန်။ <https://www.icj.org/myanmars-discriminatory-citizenship-laws-can-and-must-be-immediately-reformed/> တွင်ရရှိနိုင်ပါသည်။

⁴⁷ ICJ ၏ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုးရွားသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုရယူခြင်း” အစီရင်ခံစာ (၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ) စာမျက်နှာ ၂၇-၂၈ တွင်ရှုရန်။ <https://www.icj.org/myanmar-reverse-laws-and-practices-that-perpetuate-military-impunity-new-icj-report/> တွင်ရရှိနိုင်ပါသည်။ ICJ ၏ “သတင်းသမားကိုပါကြီးအသတ်ခံရမှု ၅ နှစ်ကြာသည်အထိ

တရားမျှတမှုမရရှိသေးခြင်းသည် တပ်မတော်အား ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားသည့် ၁၉၅၉ ဥပဒေအကို ပြင်ဆင်ဖို့လိုအပ်ကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြလျက်ရှိ” (၂၀၁၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ) <https://www.icj.org/myanmar-five-years-without-justice-for-journalist-ko-par-gyis-killing-highlights-need-to-reform-1959-law-that-facilitates-military-impunity/> တွင်ရရှိနိုင်။

⁴⁸ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ICJ နှင့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များဆွေးနွေးမှု

⁴⁹ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၂ (တ)၊ ၃၅၊ ၃၆

⁵⁰ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၆

⁵¹ ဤတွင် “လျှို့ဝှက်ချက်အဆင့်ရှိစာရွက်စာတမ်းများဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံနှုန်းများအရ အမျိုးသားလုံခြုံရေး အကျိုးစီးပွား အမှန်အကန်ရှိသည့် စာရွက်စာတမ်းများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေးများချိုးဖောက်မှုများ၊ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်းထန်စွာချိုးဖောက်မှုများ (နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုများ အပါအဝင်)၊ ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်မှုနှင့်လုံခြုံရေးတို့ကို ကျယ်ပြန့်စွာချိုးဖောက်မှုများ စသည့်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြောင်းပြချက်ဖြစ် မည့်သည့်အခြေအနေတွင်မှ မထိန်ချန်ထားသင့်ပေ။” ဟု ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

⁵² ICJ ၏ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြန်လည်ကုစားမှုနှင့် တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု - အခြေပြုစံထားတိုင်းတာလေ့လာမှု (၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ) စာမျက်နှာ ၂၇

⁵³ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ၁၁ အရ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် သီးခြားလွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျစွာ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆(ဂ) နှင့် ၂၄ ကို လည်းရှုရန်။

⁵⁴ ၂၀၁၄ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ဥပဒေတွင် “ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်၏ ရာထူးသက်တမ်းသည် ငါးနှစ် ဖြစ်သည်။” (ပုဒ်မ ၁၃) “ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် တစ်ဆက်တည်း ရာထူးသက်တမ်းနှစ်ခုထက် ပိုမိုတာဝန် ထမ်းဆောင်ခွင့် မရှိစေရ။” (ပုဒ်မ ၁၄) ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

⁵⁵ ဥပမာ ICJ ၏ ကိုယ်စား ၁၉၆၂တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့သွားရောက်၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့မှုအပေါ်အစီရင်ခံစာ “Military Rule in Burma”, Bulletin of the International Commission of Jurists, အမှတ် ၁၅ (၁၉၆၃), စာမျက်နှာ ၄-၁၀ ကိုရှုရန်။ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/07/ICJ-Bulletin-15-1963-eng.pdf>.

⁵⁶ ဥပမာ ICJ ၏ “ICJ နှင့် မြန်မာအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တို့၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများ ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲဖိုရမ်” ၂၀၁၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့ <https://www.icj.org/icj-and-myanmar-national-human-rights-commission-forum-on-economic-social-and-cultural-rights/> တွင်ရရှိနိုင်။